

Okrožnica

županom na Kranjskem o vpeljavi državne postave od 27. julija 1781. leta, koja predpisuje, kako naj se v red dene policijska odprava in odgonstvo (šub).

Deželni odbor kranjski je ravnokar razposlal vsem županijam sledečo okrožnico:

V državnem zakoniku leta 1871., str. 229 do 233, je razglašena državna postava od 27. julija 1871. leta, koja na tanko odločuje, kako naj se v red dene policijska odprava in odgonstvo, in ki naklada občinam odgonska opravila.

Ta postava ima 1. julija 1872. na Kranjskem stopiti v veljavnost, in ukaz c. k. deželne vlade št. 2348, ki je razglašen na 19—23. strani 1. maja t. l. izdanega in tudi občinam razposlanega deželnega zakonika za vojvodstvo Kranjsko, določuje natančneje, kako imajo občine opravilo z odgonstvom oskrbovati, in ktere stroške imajo same trpeti in ktere bode plačeval deželni zaklad.

Občinskim predstojništvom se je toraj treba z navedeno državno postavo in z omenjenim razglasom deželne vlade dobro seznaniti ter ju dobro prevdariti.

Pred vsem drugim je posebno važna določba v §. 1. drž. postave, namreč:

Kteri ljudje naj se odganjajo?

Odganjati se smejo:

- a) klateži (potepuhi) in drugi dela se ogibajoči ljudje, ki javno prosijo v boga ime;
- b) ljudje brez izkaza, od kod in kdo so, kteri nimajo nikakoršnih dohodkov in nobenega poštenega prisluzka;
- c) javne vlačuge, ki ne hoté odpotovati, ko jim veli gosposka;
- d) iz ječ izpuščeni kaznjenci in izpuščenci iz prisilnih delalnic, ako so ljudem in premoženju nevarni.

Odgonska postava,

namreč c. k. okrajna glavarstva in magistrat glavnega mesta Ljubljanskega imajo razsojati o zadevah odгона ljudi poprej naštetih vrst, in občinska predstojništva imajo te razsodbe izvrševati.

Odgonske postaje

se ne pomnože in ostanejo vse v sedanjih krajih, ter se imenujejo od 1. julija t. l. vse občine z odgonskimi postajami „odgonsko-postajске občine“.

Opravila odgonstva so imele deloma vže sedaj izvrševati županstva tistih občin, v kterih ni c. k. okrajnih glavarstev, namreč: županstvo občine Ilirska Bistrica, Idrija, Kostanjevica, Kranjska gora, Loka, Lož, Lukovica, Metlika, Mokronog, Radeče, Ribnica, Senožeče, Trebnje, Tržič, Vélíke Lašče, Vipava, Vrhnika, Zatičina in Žuženberg.

Sè začetkom julija t. l. pa imajo prevzeti odgonska opravila od c. k. okrajnih glavarstev še sledeče občine, namreč: Črnomelj, Kamnik, Kočevje, Kranj, Krško, Litija, Ljubljana, Novo mesto, Planina, Postojna in Radolica.

Vse te občine postanejo tedaj 1. julija t. l.

odgonsko-postajске občine,

ki imajo prevzeti vsa opravila z odgonstvom, okrajna glavarstva pa od 1. julija l. 1872. naprej edino le razsodbe zaradi odгона in nadzorstvo nad občinami o izvrševanju odgonstva v svojih rokah obdržé.

Izvrševanje odгона,

ktero prevzemó občine 1. julija 1872. leta od c. k. političnih gospôsk, se ima tem bolj na tanko goditi, ker

je vsaki občini na prid, da se odganja nadležna in nevarna tuja drhal. — Po §. 10. občinskega reda ima vsaka občina pravico, da ne trpi tujih ljudi v občini, kteri ne zadosté v navedenem paragrafu predpisanim pogojem. Med take tujce pa spadajo tudi vse poprej pod črkami *a, b, c, d* zaznamovane osebe. Ako take osebe nočejo zapustiti občine na županovo povelje, naj potem županstvo postopa z njimi po §. 8. državne postave od 27. julija 1871. l., naj jih, ako se mu zdi potrebno, dá pripeti, ter naj jih izpraša na zapisnik o tem, česar so sumljive ali obdolžene, o njihovih osebnih okoliščinah in v kateri občini imajo domovinsko pravico. Ta zapisnik s prilogami vred (na priliko: domovinski list prijetega človeka, njegov rojstni list, vojaška odpustnica, ubožni list, popotna izkaznica, poselske ali delavske bukvice itd.) ima občinsko predstojništvo najkasneje v 24 urah okrajnemu glavarstvu z naznanilom v razsodbo poslati, ali je dotični človek med tem časom v priporu ali ne. Došlo razsodbo imá občinski predstojnik nemudoma prijetemu človeku od besede do besede prebrati in se po tej razsodbi ravnati ali pa, ako se prijeti človek na razsodbo okrajnega glavarstva pritoži, o tej pritožbi zapisnik narediti in nemudoma poslati okrajnemu glavarstvu v predložitev na deželno predsedništvo. Zoper razsodbo deželnega predsedništva pa ni nobene pritožbe več.

Odgonci se odpošiljajo navadno le peš, le posebno nevarne ali slabotne osebe, ktere pa mora poprej zdravnik ogledati in izreči, da ne morejo peš hoditi, naj se vozijo. Kedar je odpraviti več odgoncev, izmed kterih je kdo bolehen, drugi pa zdravi, naj se zaradi zmanjšanja stroškov vsi odpeljejo s priprego. Brez dokazane potrebe se pa nima priprega dajati, ako bi se to zgodilo, se stroški za priprego ne bodo iz deželnega zaklada povrnili. Odgon ima biti le po dnevi ter se je vseh stranskih potov ogibati, ako se odgonci ne odpošiljajo po železnici. (Dal. prih.)

Potopisni listi

slovenskega učitelja svojemu pobratimu.

(Dalje.)

XVII. pismo.

Hitiva, mili brate, da se naglo odpeljeva zopet od dolgočasne postaje „Zdenčine“ dalje. Svét se začne odtod kmalu zopet odpirati. Razgled na hribe v ozadji Zagreba na levo tje, na desno pa planote Turopoljske dadó zdajci okólici zopet novo lepo podobo. Po precej počasni in dovolj dolgi vožnji dospeli smo poslednjič na mesto, kjer se zedini Karlovški in Siseški železnični tir. Po velikem ovinku in čez orjaški Savski most privozili smo se poslednjič na Zagrebski kolodvor. Ravno sta se ločila dan in noč, ko smo dospeli le-sem. Na kolodvoru se je pa vse trlo prihajočih in zopet za odhod na razne strani namenjenih ljudi.

Večer je bil lep, ker svitla polna luna je v vsi svoji krasoti razsipala blede svoje žarke nad kraljevi Zagreb in njegovo slovečo okolico; vendar pa sem bil tudi zadovoljen, ko se je poslednjič dalo znamenje za odhod. Pri mesečnem svitu sem ogledaval razne okoličice, po kterih smo se vozili; sopopotnikov je bilo le malo, toraj je toliko lože deloval moj duh v tihih čutih. Od postaje Videmske dalje se nam je stisnil zopet svet; ozka Savska dolina sprejela nas je v svoje krilo, pa dala nam tudi čutiti bližnje hruščeče reke hladni zrak. Bilo je že okoli 11. nočne ure, ko dospemo v Selnico. Nadjal sem se za gotovo, najti tu kakega človeka, ki bo vsaj peš šel v trg, a ni je bilo žive duše. Urnih korakov jo pobrišem toraj v svitli *

pleme jako pripravi videti. Kdor bi jih hotel kupiti, naj se naravnost do mene obrne, vzlasti jih pa visokocenjeni c. k. kmetijski družbi priporočam.

Z vsemi tukaj imenovanimi rečmi jako zadovoljni Šent-Joščani pogrešamo le še bika boljšega rodú, da bi mogli ž njim zboljšati navadni rod. Da bi tedaj hotela slavna družba še lepega Muricidolca za pleme podariti, iz dnu srca bi jej hvaležni vošili:

Bog daj, da bi gospodje, ki tako skrbno vodijo družbo kmetijsko na prid naši deželi, še dolgo dolgo časa v prid in korist našemu kmetijstvu delali!

Andrej Malavašič,
posestnik v Butanjevi, fara Šent-Još.

Našim gospodinjam.

Da se mleko o vročini ne podseka, gotovo pomaga prah „natron“, od kterege v lekarni lot 2 krajcarja veljá. Predno se mleko zavrè, se mu primeša trohica natrona, in ne bode se podsekalo. Natron ljubi zdravju; pa če ga preveč prideneš, dobi mleko lugast okus. Na bokal mleka zadostuje za malo turšično zrno vrednosti tega praha.

Jerica Gomilšakova.

Okrožnica

županom na Kranjskem o vpeljavi državne postave od 27. julija 1781. leta, ktera predpisuje, kako naj se v red dene policijska odprava in odgonstvo (šub).

(Konec.)

Bolniki, kateri se po zdravniškem mnenji tudi voziti ne morejo, se toliko časa ne smejo odgnati, dokler se zadosti ne ozdravijo. Ako pa med potjo odgonec zbolí, da ne more dalje, ga je izročiti županstvu bližnje občine, da ga nemudoma z vozom odpravi na bližnjo odgonsko postajo.

Zarad zmanjšanja stroškov naj se dadó le taki odgonci zdravniško preiskovati, kateri zarad slabosti res ne morejo dalje, ali pa, kateri so videti bolehní ali če so sumljivi kake skrivne bolezni. Zdravniški izrek se ima le takrat spisati, kedar je potrebna za odgonce pripraga. Te zdravniške izreke obdržé tiste odgonske občine, ktere so dale dotične odgonce zdravniško preiskati, da jih priložé z računom za povračilo stroškov. Zdravniško pregledovanje odgoncev zarad potrebnosti daljne priprage se ima na vsaki odgonski postaji po navedenem načinu ponoviti.

Na vsaki odgonski postaji se imajo zapisati vsi odgonci v odgonski zapisnik, županstva prenočnih odgonsko-postajskih občin, v katerih so namreč c. kr. okrajna glavarstva, imajo tem vsak prihod in odhod odgoncev naznaniti; vsaka končna odgonsko-postajska občina pa naj na hrbtu odgonske pôle zapiše, kar jej je znano o premoženji in razmerah dotičnega odgonca, ter naj ga odpravi v njegovo domačo občino.

Občine z odgonskimi postajami imajo potrebo najema posebnih stalnih odgonskih sprevednikov dokazati.

Vso na stroške deželnega zaklada priskrbljeno opravo v sedanjih odgonskih zaporih naj prevzemó odgonsko-postajske občine po inventarji političnih okrajnih gospósk, ki bodo potem deželnemu odboru poslale potrjene inventare. Kjer je treba nove zaporne oprave, jo ima vsaka odgonsko-postajska občina na občinske stroške preskrbeti.

Odgonskih stroškov

ne plačuje vseh deželni zaklad, ampak le nekatere, in sicer le odgonsko-postajskim občinam, namreč: najemščino za odgonske zapore (prostorišča), stroške za hrano,

snaženje, perilo in preobleko odgoncev, stroške za pripravo in spremljevanje in za zdravniško pregledovanje. Stroške za notranjo opravo odgonskih prostorišč, za kurjavo in osvečavo, plačila za pisarno in nadzorna odgonska opravila pa plačujejo odgonsko-postajske občine same. Zarad odgonskih zaporov, zarad preskrbljevanja odgoncev z jedjó, zarad njih snaženja, zarad priprave in spremljevanja naj vsaka odgonsko-postajska občina po javnem oklicu skrbí o pravem času za nove pogodbe, kolikor mogoče po nizki ceni, ktere naj dva meseca pred koncem sedaj veljavnih dotičnih pogodb deželnemu odboru v potrjenje predloží.

Račune

odgonskih stroškov za hrano, spremljevanje, pripravo, za snaženje, obleko in za zdravniško pregledovanje ima vsaka odgonsko postajska občina po preteku vsacega meseca deželnemu računovodstvu pošiljati. — Ti računi se imajo po sledečem načinu narejati: Vsak mesec se ima narediti natanki prepis odgonskega zapisnika preteklega meseca na obrazec A; temu prepisu (računu) se imajo priložiti sprejemni listi vseh odgoncev preteklega meseca, in za odgone s pripravo tudi zdravniški izreki. Deželno računovodstvo bode mesečne račune prec pregledalo, ter se bodo potem dotičnim c. k. davkarijam, računi ljubljanskega mestnega magistrata po deželni blagajnici vizplačanje potrjenih stroškov pošiljali. Po tem načinu odpade veliko dela, ker odgonsko-postajske občine ne bodo potrebovale za odgonske stroške nobenih zalog, za ktere bi se morale vsaki mesec na deželni odbor obrniti ter jih na tanko zarajtovati. Le ljubljanskemu mestnemu magistratu in občinskemu predstojništvu v Litiji se bodo za vožne stroške po železnici, kateri se morajo prec plačati, dajale trimesečne zaloge iz deželnega zaklada proti dotičnim izkazom. Po preteku vsacega četrletja bodeta ljubljanski mestni magistrat in predstojništvo občine Litijske za vožno odgoncev po železnici posebne s potrebnimi dokaznicami obložene račune deželnemu odboru pošiljala. Gledé družih odgonskih stroškov pa veljá za Ljubljano in Litijo isti računski način, kakor za vse druge odgonske postaje.

Vsaki odgonsko-postajski občini se pošlje v porabo potrebna obilost tiskanih odgonskih obrazcev A, B, C, D, E, F in od obrazcev A in B eden dopolnjen izgled, kako naj se va-nje piše. Vsaka postajska občina naj se o pravem času oglasi, kedar bode potrebovala zopet teh tiskanic. — Vsem občinam pa se pošlje tudi državni zakonik, v katerem je natisnjena državna postava od 27. julija 1871. leta, in razvid (karta) odgonskih postaj na Kranjskem, na katerem stoji sè številkami zapisana daljava pota med postajami.

Ogled po domovini.

Devet jézer v enem dnevu.

V soboto na sv. Petra dan ob 3. uri popoldne sem šel iz Srednje vasi v Bohinu. Spremljal me je Blaž Starè po domače Primož, ki je pod Jelom domá; šla sva mimo sv. Pavla v stari fužini na desno gori v hrib.

Zložno se gré kvišku, večidel v gozdih po „suhi grapi“, mimo „Cagovca“ čez hrib Vélíki klanec imenovan, in kmalu po osmih prišla sva do Fernarske planine pri jezeru. V dobri koči sva odložila, kar sva seboj imela, in tù našla vso potrebno hišno posodo in orodje, še celó turšično moko, čeravno dozdej niti kozá niti druge živine in po takem tudi majeric ni bilo še tukaj. Primož vzame žehtar, in obá greva še četrte ure naprej do studenca pri jezeru po vode. Studenec je jako mrzel in dober; okrog njega raste kreša. Primož mi je rekel, da ta kreša je najbolje zdravilo za